Name	นัสภณ สู	าสมบุงกง์	Student ID	6201011631188	Section: . 7
Table		Period		Semester	a12563
Lecturer	KDS	, ,			

วัตถุประสงค์ :

- 1. สามารถเข้าใจคุณสมบัติและการทำงานของไดโอด โดยขบวนการทดลองแบบไบอัสตรง (Forward Bias) กับแบบไบอัส กลับ (Reverse Bias) เพื่อสังเกตคุณสมบัติแรงดันและกระแส
- 2. สามารถคำนวณปริมาณกระแสที่ไหลผ่านไดโอด สำหรับการต่อวงจรแบบใบอัสตรงและแบบใบอัสกลับ อีกทั้งสามารถ เปรียบเทียบค่าที่ได้จากการคำนวณและค่าที่ได้จากการวัดในห้องแลปได้

อุปกรณ์การทดลอง:

1. เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรม LTspice IV	1 ชุด	5. เครื่องกำเนิดสัญญาณ (Signal Gen	erator) 1 เครื่อง
2. ไดโอด เบอร์ 1N4001	1 ตัว	6. ออสซิลโลสโคป	1 เครื่อง
3. ตัวต้านทาน 1 ${ m k}\Omega$	1 ตัว	7. แผงวงจร (Prototype Board)	1 แผ่น
4. DC Power Supply	1 ตัว	8. มัลติมิเตอร์	2 เครื่อง

1.1 Semiconductor Diode Characteristic

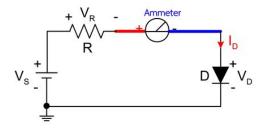
ทฤษฎี เมื่อต่อไดโอดอนุกรมกับตัวต้านทานดังแสดงในรูปที่ 1 กระแส ที่ไหลผ่านไดโอดจะมีค่าเท่ากับกระแสที่ผ่านตัวต้านทาน (${
m I}_{
m D}={
m I}_{
m R}$) สามารถคำนวณได้จากการนำค่าแรงดัน $(V_{
m R})$ ที่ตกคร่อมตัวต้านทาน หารด้วยค่าความต้านทาน (R)

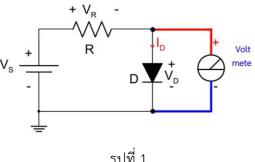
$$I_D = I_R = rac{V_R}{R}$$
 รูปที่ 1

โดยที่

 ${
m I}_{
m D}$ คือ กระแสของไดโอดขณะ Forward Bias ${
m V}_{
m R}$ คือ แรงดันตกคร่อมตัวต้านทาน

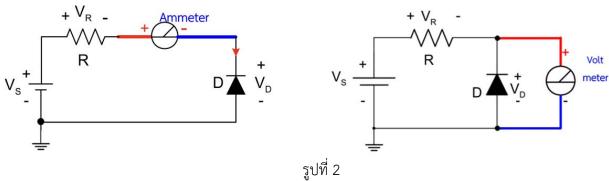
จากการต่อวงจรดังรูปที่ 1 ให้อ่านค่ากระแส ${
m I}_{
m D}$ และแรงดัน ${
m V}_{
m D}$ จากมิเตอร์ของไดโอดที่ทำงานแบบไบอัสตรง

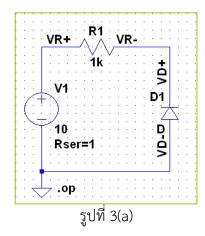
รูปที่ 1

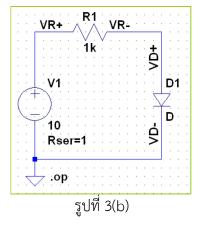
จากการต่อวงจรดังรูปที่ 2 ให้อ่านค่ากระแส ${
m I}_D$ และแรงดัน ${
m V}_D$ จากมิเตอร์ของไดโอดที่ทำงานแบบไบอัสกลับ (เนื่องจากขั้วของไดโอด ${
m D}$ ถูกป้อนด้วยแรงดัน ${
m V}_D$ ที่เป็นแบบไบอัสกลับ)

ขั้นตอนการทดลอง

1. ให้ใช้โปรแกรม LTspice IV จำลองการทำงานของวงจรไดโอดในรูปที่ 3(a) และ 3(b) ในโหมด DC Operation Point บันทึกผลการจำลอง (Operation Point) ที่ได้ คำเตือน ให้ระมัดระวังการอ่านค่าต่าง ๆ เนื่องจากหลายค่ามีสัญลักษณ์คล้ายกัน

	Operating Point		
V(VD+) : _	10 V		
V(VR+) : _	10 V		
I(D1) :_	0 A		
$I(V1)$:_	0 A		

	Operating Point –		
V(VD+) : _	0.712737 V		
V(VR+):_	9.99072 V		
I(D1) :_	0.0093 A		
I(V1) :	- 0.0083 A		

จากผลการทดลองทั้งรูป 3(a) และ 3(b) ให้ น.ศ. สรุปและอธิบายความสัมพันธ์กันของ $V(VD+),\ V(VR+),\ I(D1)$ และ I(V1)

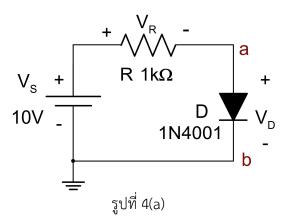
torward bias m V1 = VCVD+) + VCVR+)	to he werse bias An $V1 = V(VD+) = VCVR+$
ua: 1 ₇ =1(01)≤10√)	และไม่มีกระแก้ ในคณาน
<u>เพราะเป็นการท่อแบบอนุกรุมด้วย</u>	I(M) = I(V()=0

2. ต่อวงจรตามรูปที่ 4(a) ลงบนโปรโตบอร์ด ใช้มิเตอร์วัดค่าแรงดัน V_D ของไดโอดแบบไบอัสตรง (Diode Forward Bias Voltage) บันทึกค่าที่วัดได้ จากนั้นกลับขั้วของไดโอดและวัดค่าแรงดันไบอัสกลับ (Diode Reverse Bias Voltage) ของไดโอด

หมายเหตุ ให้ น.ศ. วัดค่าจริงของตัวต้านทานด้วยโอห์มมิเตอร์ และวัดค่าจริงของ $\mathbf{V_S}$ ด้วยโวลต์มิเตอร์ก่อนต่อวงจร

ค่าความต้านทานของ R ที่วัดด้วยโอห์มมิเตอร์ = ...0.980 k Ω ค่าแรงดันของ V_S ที่วัดด้วยโวลต์มิเตอร์ = ...9.98 N

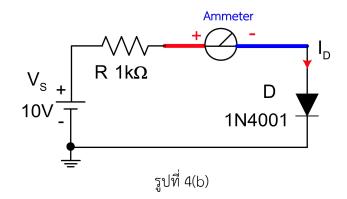
 V_D หรือ V_{ab} ขณะ Forward Bias = ... 0. 692 V .... V_D หรือ V_{ab} ขณะ Reverse Bias = ... 9.98 V ....

3. คำนวณกระแส (I_D) ขณะไบอัสตรงและไบอัสกลับของไดโอด จาก แรงดันไดโอดและค่าความต้านทานในข้อ 2

4. ต่อวงจรตามรูปที่ 4(b) อ่านค่ากระแสไบอัสตรงของไดโอด (Diode Forward Bias Current) จากมิเตอร์บันทึกค่าที่วัดได้ จากนั้นกลับขั้วของไดโอดอ่านค่ากระแสไบอัสกลับ (Diode Reverse Bias Current) ของไดโอด

ค่า I_D ขณะ Forward Bias = ... 9. 44 mA ค่า I_D ขณะ Reverse Bias = ... 0. 01 mA

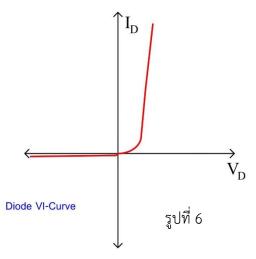

โดยการสร้างกราฟนี้อาศัยค่าของ I_D และ V_D ที่วัดได้จากวงจรในรูปที่ 5 มาพล็อตเป็นกราฟความสัมพันธ์บนแกนของกระแส (แกนตั้ง) และแกนของ แรงดัน (แกนนอน) จะได้กราฟดังรูปที่ 6

เนื่องจากเป็นกราฟของความสัมพันธ์ระหว่างกระแสและแรงดันของ ไดโอดจึงสามารถสื่อความหมายถึงค่าความต้านทานของไดโอดที่เกิดขึ้นใน ขณะที่ไดโอดกำลังทำงาน ดังนั้น หากพิจารณาจากรูปกราฟจะพบว่า มี คุณสมบัติต่าง ๆ ของไดโอดที่สำคัญหลายประการคือ

ก) **ความต้านทานเอซีไบอัสตรง** (AC Forward Bias Resistance, r_{ac}) ที่ค่ากระแสใด ๆ ของไดโอดสามารถหาได้โดยการลาก**เส้นสัมผัส**กับกราฟ คุณสมบัติที่ค่ากระแสนั้น ๆ โดยมีค่าเท่ากับส่วนกลับของความชันของเส้น สัมผัส (${f Slope}=rac{dI_D}{dV_D}$) หรือเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของแรงดันตกคร่อม

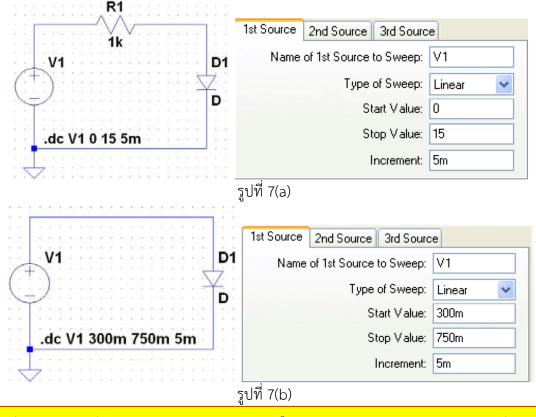
ไดโอดต่อการเปลี่ยนแป^ลงของกระแสที่ไหลผ่านความต้านทานเอซีนี้มีค่าต่างกันที่กระแสต่างกัน เนื่องจากความไม่เป็นเชิงเส้น ของไดโอด (**ขอให้สังเกตกราฟเส้นสีแดง ด้านฝั่งที่ V**D มีค่าเป็นบวกซึ่ง เส้นกราฟไม่เป็นเส้นตรง)

- ข) **ความต้านทานเอซีไบอัสกลับ** (AC Reverse Bias Resistance) จะมีค่าสูงมากและเกือบคงที่ เพราะความชั้นของกราฟ คุณสมบัติช่วงนี้มีค่าต่ำมากและเกือบคงที่ ($r_{ac}=rac{1}{ ext{Slope}}$)
  - ค) **ความต้านทานดีซีไบอัสตรง** (DC Forward Bias Resistance) สามารถหาได้โดยตรงจากกฎของโอห์ม

โดย $R_{dc}=rac{V_f}{I_f}$ ความต้านทานดีซีของไดโอดมีค่าต่างกันเมื่อกระแสมีค่าต่างกัน (หมายเหตุ V_f = Diode Forward Bias Voltage, I_f = Diode Forward Bias Current)

- ง) Knee Voltage คือ แรงดันไบอัสตรงของไดโอดในจุดที่กราฟคุณสมบัติของไดโอดเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหัน (Knee of Curve)
- 1. **ให้ใช้โปรแกรม LTspice IV** จำลองการทำงานของวงจรไดโอดในรูปที่ 7(a) ในโหมด DC Sweep ถ้ากราฟที่ได้ยังดูไม่ ชัดเจนพอ ให้ลองเปลี่ยนเป็นรูปที่ 7(b) **โดยให้ V1 มีค่าอยู่ในช่วงที่เราสนใจหรือจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด** (ให้ น.ศ. ลองเปลี่ยนค่าและเลือกค่าที่ดีที่สุด) แล้วทำการบันทึกกราฟที่เห็นการเปลี่ยนแปลงได้**ชัดเจนที่สุด**ลงในรูปที่ 8 บันทึกผล ที่ได้ลงในด้านควอแดรนท์ที่ 1 (แรงดันและกระแสเป็นบวกทั้งคู่)

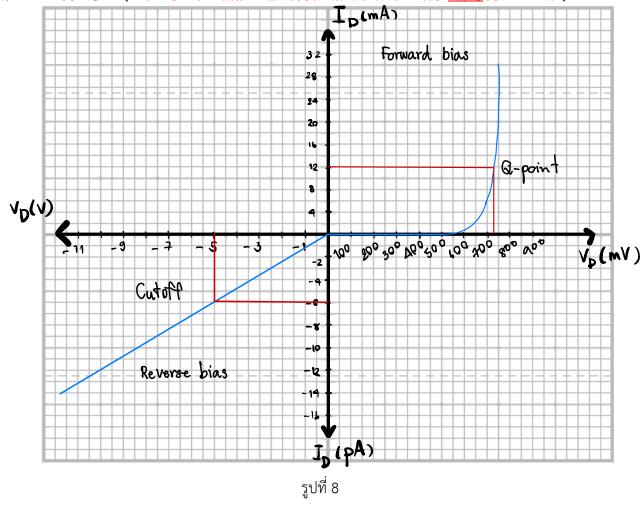
<u>คำเตือน</u> รูปที่ 7(b) ให้ต่อวงจรเมื่อใช้จำลองการทำงานด้วย LTspice IV เท่านั้น<u>ห้ามนำไปต่อเป็นวงจรจริงเด็ดขาด</u> เพราะอาจจะทำให้เครื่องมือ-อุปกรณ์พัง เสียหายได้ เนื่องจากไม่มีตัวต้านทาน **R** ทำหน้าที่จำกัดการไหลของกระแส

จากนั้นให้เปลี่ยนค่าของ V1 ให้มีค่าอยู่ในช่วง -15 V ถึง 0 V เพื่อทำการจำลองด้านไบอัสกลับ บันทึกผลที่ได้ลงใน กราฟควอแดรนท์ที่ 3 (แรงดันและกระแสเป็นลบ) ทั้งนี้ ขอให้ระมัดระวังเรื่องหน่วยของกระแสที่ปรากฏบนกราฟด้วย เนื่องจากช่วงไบอัสกลับค่าของกระแสจะต่ำมาก

<u>หมายเหตุ</u> น.ศ.อาจจะทดลองให้ค่าของ V1 มีค่าตั้งแต่ -15 V ถึง +15 V (โดยใช้วงจรในรูป 7(a)) ก็ได้ซึ่งก็จะให้ผล ครอบคลุมค่าทั้งควอแดรนท์ที่ 1 และ 3 ในการทำเพียงครั้งเดียวแต่ก็จะประสบปัญหาในการอ่านกราฟมากเนื่องจากค่ากระแสมี หน่วยที่แตกต่างกันระหว่างไบอัสตรง (เป็นมิลลิแอมป์) และไบอัสกลับ (อาจจะต่ำกว่าไมโครแอมป์)

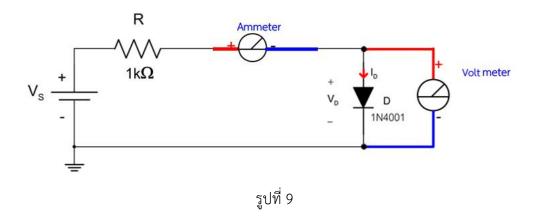
วิเคราะห์ผลการทดลอง จากกราฟในรูปที่ 8 (ให้อธิบายจุดทำงานของไดโอด เช่น ON, Cutoff, ส่วนใดของกราฟที่บ่งบอก ความเป็น $r_{ac},\ \mathrm{R}_{dc}$ โดยให้ น.ศ.เลือกจุดบนกราฟมา 1 จุดเพื่อแสดงวิธีการหาค่าดังกล่าว)

คุด ON คือจุดที่โดโอดหางาน สารกรถพาโด้ จุด Q-point และฝ่า Rdc พาค่าใจ้คุด USlope ในส่วนของควาดรินต์ ที่ 1 (ร่วง forward bias) ได้ค่า Rdc เพลข 1/Slape= 300mV/12mA = 58.33.D. และสุด Cutoff คือจุดที่โดโอดไม่ทำทน เกิด Reverse bias rac uniana Vslope aclain rac= Vslope=5mV = 8.33 MQ

(แนะนำให้เปรียบเทียบ VI-Curve ระหว่างตัว R กับ Diode จะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน)

2. ต่อวงจรตามรูปที่ 9 ลงบนโปรโตบอร์ด (ใช้โวลต์มิเตอร์วัดค่าแรงดันและใช้แอมมิเตอร์วัดค่ากระแสพร้อมกัน)

จากนั้นปรับค่าแรงดันแหล่งจ่าย V_S ตามตารางที่ 1 บันทึกค่าแรงดัน (V_D) และกระแส (I_D) ไบอัสตรงของไดโอดค่า R ที่ วัดด้วยโอห์มมิเตอร์ได้ = ...0.98 $K\Omega$

ตารางที่ 1

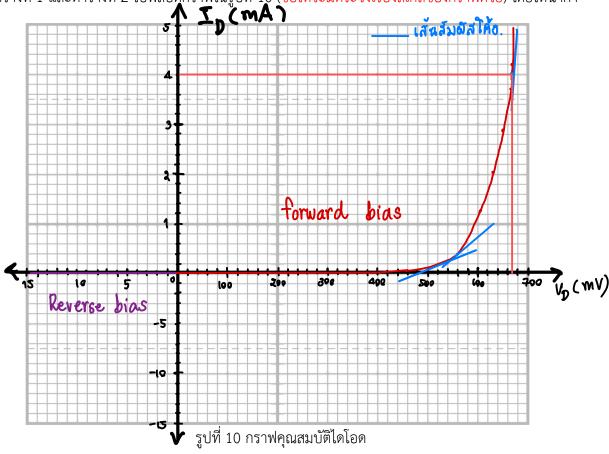
$V_{s}(V)$	$V_D(V)$	$I_{D}(mA)$
5	0.667	3.77
4	0.649	8.83
3	ე. ჩ33	8.08
2	0.608	1.22
1	O. 553	0.37
0.5	0.456	0.04
0	0	0

3. กลับขั้วของไดโอดในรูปที่ 9 ให้ทำงานเป็นแบบไบอัสกลับแล้วบันทึกค่า V_D และ I_D ลงในตารางที่ 2 ตารางที่ 2

$V_{s}(V)$	$V_D(V)$	$I_D(\mu A)$
0	0	0
5	4.99	-0.1
10	9.98	- O. 1
15	14.97	-0.1

4. นำค่าจากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ไปพล็อตุกราฟในรูปที่ 10 (ข<mark>อให้ระมัดระวังเรื่องสเกลของกราฟด้วย</mark>) โดยให้นำค่า

โดยให้นำค่าจากตารางที่ 1 มาพล็อตลงใน Quadrant ที่ 1 ของกราฟและนำค่าจากตารางที่ 2 มาพล็อตลงใน Quadrant ที่ 3 ของกราฟ

วิเคราะห์ผลที่ได้จากกราฟรูปที่ 10

1. จากกราฟด้านคุณสมบัติของไบอัสตรงควอแดรนท์ (Quadrant) ที่ 1 ให้วาดเส้นสัมผัสเส้นโค้งที่จุด I_D = 4.0 mA และ คำนวณหาค่าความต้านทานเอซีไบอัสตรง (AC Forward Bias Resistance, r_{ac}) จากความชั้นของเส้นสัมผัสแล้วให้ทำ เช่นเดียวกันที่ I_D = 0.4 mA และ I_D = 0.2 mA บันทึกคำตอบที่ได้ r_{ac} | r_{ac} |

$$\vec{N} I_{D} = 4.0 \text{ mA}, r_{ac} = \frac{3.14.365 \Omega}{114.385 \Omega}$$

$$\vec{N} I_{D} = 0.4 \text{ mA}, r_{ac} = \frac{3.114.385 \Omega}{114.385 \Omega}$$

$$\vec{N} I_{D} = 0.2 \text{ mA}, r_{ac} = \frac{3.114.385 \Omega}{3.440 \Omega}$$

$$\vec{N} I_{D} = 0.2 \text{ mA}, r_{ac} = \frac{3.114.385 \Omega}{3.440 \Omega}$$

2. คำนวณค่าความต้านทานดีซีไบอัสตรง (DC Forward Bias Resistance) ของไดโอดที่ I_D = 4.0 mA จากสมการ $R_{dc} = \frac{V_D}{I_D}$

 $\vec{n}$ I_D = 4.0 mA, R_{dc} = $\frac{\mbox{Vp}}{\mbox{Tp}}$ = $\frac{670}{4}$ mA = 167.5.2 $\mbox{X}$ 3. จากกราฟแสดงคุณสมบัติของไบอัสกลับควอแดรนท์ที่ (Quadrant) 3 ให้คำนวณค่าความต้านทานเอซีไบอัสกลับ (AC

 $r_{ac} = \frac{\Delta V p}{\Delta T p} \approx \infty \Omega \left(\begin{array}{c} \dot{n} & \dot{$

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

010113021 Electronics Laboratory

Diode Knee Voltage $\approx$ 0.6 V

ให้อธิบายวิธีการหาค่าของ Diode Knee Voltage จากกราฟ จุกที่ กราฟ เปลี่ยน แปลว องหบ กร:ทีนนั้น จากกราฟ จุก Vp= 0.6 V คือ จุกกกราฟ ปุลลุวจันอย่าวกร:ทันพัช.

5. ให้สรุปคุณสมบัติของไดโอดเบอร์ 1N4001 โดยอาศัยข้อมูลจากข้างต้นประกอบกับรูปที่ 8 หรือรูปที่ 10

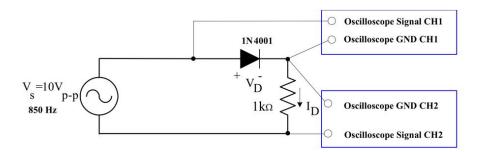
กราฟ ของ Diode สลักขณะโกล้เคียงกับ Ideal Diode สันคือ โนคม forward bias โดโอกจะทำงานเลือ Yp เท่ากับ 0.6~0.7 V แต่โนช่วง Reverse bias (Diode off) ค่าครามตำนจะคุวภาคนแทบไม่สการแสในล.

(แนะนำให้เปรียบเทียบ V-I Curve ระหว่าง ตัว ${f R}$ กับ Diode จะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน)

1.3 ใช้เครื่องออสซิลโลสโคปสร้างกราฟคุณสมบัติของไดโอด

การทดลอง

1. ต่อวงจรตามรูปที่ 11 ลงบนโปรโตบอร์ด ตั้งค่าของฟังก์ชันเจนเนอเรเตอร์และออสซิลโลสโคปตามที่กำหนดไว้ในวงจร

รูปที่ 11 <u>ขียบมูนพ</u> 1. ถายกว่าวท (GND) เบ่วบของออถจถะกรกบทุกถองแบนแนกเท่ายะว่งุหเพยวากนทุก Cathode (**k**) ของไดโอดเท่านั้น <mark>ถ้าไม่ทำเช่นนี้จะทำให้เครื่องมือพังเสียหายได้</mark> 2. รูปคลื่นของ **V**s สามารถใช้ได้ทั้งแบบรูปไซน์หรือรูปสามเหลี่ยม

การทดลองที่ 1 Semiconductor Diode

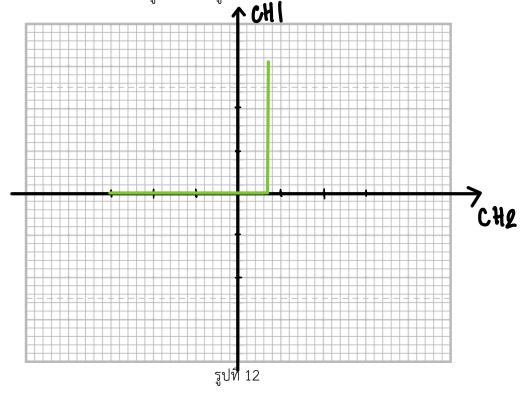
Page **10** of **12**

2. จ่ายแรงดันจากฟังก์ชันเจนเนอเรเตอร์ให้กับวงจร เลือก CH2 ไว้ที่ INV และเลือกการแสดงผลเป็น X-Y Mode เพื่อแสดง กราฟคุณสมบัติของไดโอดบนออสซิลโลสโคป บันทึกรูปกราฟที่ได้ลงในรูปที่ 12 (**แรงดันตกคร่อมไดโอดจะแสดงทางแกน นอนและกระแสแสดงทางแกนตั้งบนจอออสซิลโลสโคป**คล้ายในรูปที่ 8 และรูปที่ 10)

CH1: ...1.00 .....V/DIV

CH2: 1.00 V/DIV

หมายเหตุ
น.ศ.สามารถปรับขนาดของรูปกราฟ
โดยการปรับค่า Volt/DIV ของ
ออสซิลโลสโคป

ให้ลากเส้นสัมผัสเพื่อทำการประมาค่า

Knee Voltage จากกราฟ

.....ลายเซ็นอาจารย์ผู้ควบคุม

คำถาม

1. ความต้านทานไบอัสตรง (Forward Bias Resistance) และความต้านทานไบอัสกลับ (Reverse Bias Resistance) ของ ไดโอดแตกต่างกันมากหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น แตกต่างกัน มาก เนื่องทุก เมื่อใดเอด ต่อแบบ forward จะทำในไดเอด (IN -> คุณมต้านทานต่ำ	
แผ่เมื่อโดโอกต่อแพง Reverse ส่วเผลใน โดโอด off (ไม่หางาน) แสดงว่าค่า R หองโดโอกลุงมาด ทำในไม่ช่ 2. จงอธิบายให้ชัดเจนว่าเกิดอะไรขึ้นกับความต้านทานเอซีไบอัสตรงของไดโอดเมื่อกระแสเพิ่มขึ้น ในผ่าน เมื่องมา ค่าโดโอดากิงานใน ไฟฟ้า AC ที่เปลี่ยนแปลงคลอดเวลา เมื่อสระแส เพิ่มในขณะที่ แมวถึน เท่าเดิม หาวน์ค่า ทาใน แต่ละจุดใน ขวมรม่ค่าไม่เพ่าสันไ	) <u> </u>
3. จงอธิบายความต้านทานเอซีไบอัสตรงและความต้านทานดีซีไบอัสตรงมีความแตกต่างกันหรือไม่ แตกต่ างก ัน → Rac คงที่ ตลงดุ (มัค่าเสียวสำนรั∪ทุกงุด)	
ー	
นรุงสิน โอกพศ ได้ ได้ ที่เกิดการ เปลี่ยน แปลง ชี่ปรกรรที่นั้นนี้ (กาฟ มีผันโดดมาด. วัมเกา: กลุ่มกับค่าขึ้นนุ) 5. จากวงจรในรูปที่ 9 ถ้าเปลี่ยนจุดที่วัดค่าในวงจรของโวลต์มิเตอร์และแอมมิเตอร์เป็นดังรูปด้านล่างแทนจะทำให้ค่า แรงดันและกระแสที่อ่านได้จากเครื่องมือวัดทั้งสองมีค่าเหมือน หรือแตกต่างจากค่าในตารางที่ 1-2 หรือไม่ ? ด้วยขนาดที่มาก/น้อยกว่าเพียงใด ? ให้ น.ศ.ทำการพิสูจน์ ให้เห็น ได้อย่างชัดเจนด้วยวิธีดังต่อไปนี้ ก) พิสูจน์ด้วยการทดลองวัดดูจริง ๆ และหาค่า % ความ แตกต่าง พร้อมทั้งแสดงสาเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนั้น หรือ ข) พิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์จากเทคนิคการวัด (Measurement) ประกอบคำจุธิบายด้วย แทกตาง ด้วยขนาดที่ไม่รมาด	4
ค่าสาภคทราที่ 1-2 ที่ Vource = 5 V จะได้ Vonton สโรกตลีเพอร์ เพ่กับ 0. 661 การ ต่อแบบขอ 5 ดีอรูป ที่ Vource เดียว คับ จะใต้ V (ที่รอมแอมลิเตอร์ ด้ว อ) เพ่าสีบ 0.83 สาในๆ มาลาภ Ammeter ชาคามี r ภายใน ทำใน V มีค่าเพิ่มจี้ เ	7
ในระดีบนนึ่ง ค่าคลาดเคลื่อน วาดดารทดลองในอาชาง 1-2 ด้อ	

0. \$\$1

การทดลองที่ 1 Semiconductor Diode